

• משהו לנפש •

פנינה מפרשת השבוע

פרשת חקת לשחרר ולא לכבוש

בפרשת השבוע, פרשת חקת, אנו לומדים על מסע-בני-ישראל במדבר, תוך מעבר ומלחמה במדינות עוינות ואויבות. למידה מעמיקה של פרשה זו יכולה לפתוח לנו פתח של הבנה לימדיניות החוץ של בני ישראל. התבוננות באופן קבלת ההחלטות של העם הנבחר ההולך במדבר נותנת לנו עקרונות-יסוד חשובים העומדים בבסיס ההתייחסות של העם היהודי לנחלות וארצות של עמים אחרים, לכיבוש ולמלחמה.

החיכוך הראשון היה עם בני אדום. משה רבינו, המנהיג היהודי, שלח למלך אדם את הבקשה הבאה: **"כה אמר אחיך ישראל, אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו... והנה אנחנו בקדש, עיר קצה גבולך. נעברה נא בארצך"** (במדבר כ', י"ד-י"ז). אנו מבקשים לעבור, מתחייבים שלא תהיה לכם שום פגיעה ולא תספגו נזק כלל: **"לא נעבור בשדה ובכרם ולא נשתה מי באר, דרך המלך נלך, לא נטה ימין ושמאל"** (שם י"ד, כ"א).

הניסיון הדיפלומטי נתקל בסירוב. זו היתה תגובתו של המלך: **"לא תעבור בי, פן בחרב אצא לקראתך"** (שם י"ח). על מנת להבהיר את כוונתו יצא מלך אדום לקראת ישראל **"בעם כבד וכיד חזקה"** (שם כ').

תגובתו של העם היתה; נסיגה. חוזרים. מנסים מסלול אחר.

אם נדמה לנו כי הפחד היה הסיבה לנסיגה, נמשיך ונלמד על המשך המסע.

העם הבא אליו פנו משה וישראל בבקשה לעבור בגבולם היה העם האמורי. גם שם התגובה היתה שלילית: **"ולא נתן סיחון את ישראל עבד בגבולו, ויאסוף סיחון את כל עמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבוא יהצה וילחם בישראל"** (שם כ"ג). אך שם בני ישראל לא שבו אחור, הם בחרו להמשיך ולהילחם: **"ויכזהו ישראל לפי חרב, ויירש את ארצו וארנון עד יבוק עד בני עמון, כי עז גבול בני עמון"** (שם כ"ד). המלחמה הסתיימה בניצחון מוחץ של ישראל. כח ויכולת מלחמה לא היו חסרים לעם. לא פחד היווה סיבה להימנע ממלחמה עם בני אדום.

השאלה, אם כן, מתבקשת. מה כן? מה היתה הסיבה שגרמה לעם לסגת ולא להילחם באדום, בעוד מול האמוריים לא היסס להילחם?

ראיתי בספרו של הרב משה גרילק שליט"א יסוד נפלא.

ארץ אדום ניתנה לעם בידי אלוקים. זה היה שייך להם. אנו לא כובשים שטח רק כדי שיהיה לנו נח, אם זה שייך להם לא ניקח את זה גם במחיר של מאמץ וחוסר נוחות. לא ניכנס למלחמה רק בגלל שהם דיברו אלינו בצורה לא מכובדת. אצל האמוריים, לעומם, השטח לא היה שייך להם. הוא נכבש שנים קודם לכן מידי המואביים. זו הסיבה שהעם לא היסס ונכנס למלחמת-חרב עזה. לב כי המלחמה נעצרה בגבול בני עמון, מדוע? כי עז גבול בני עמון. השטח של בני עמון היה שלהם, אלוקים נתן להם אותו מלכתחילה. בשטח כזה אין אנו נוגעים.

המסרים הללו נלמדו כבר טרם כניסתו של העם לארץ. רגע לפני שהוא הופך להיות בעלים על הארץ המובטחת מבקשת התורה להדגיש. כח לבד אינו סיבה למלחמה ולכיבוש, גם לא הרצון

למצוא מרחב מחיה נעים ונח. העם היהודי אף פעם לא 'כובש'. היהודים 'משחררים'. מתוך חזון מוסרי, מתוך מקום של בניה וניסיון תמידי להתרחק מחורבן ומפגיעה בחפים מפשע.

זהו המסר שמלווה את העם לאורך הדורות, מסר שצריך להדהד בכל דור מחדש. את ארץ ישראל לא כבשנו אלא שחררנו לטובת בני אברהם, יצחק ויעקב, בעלי הארץ הזאת. מכוחה של תודעה זו ניזהר מלהפוך לעם של כובשים-עריצים, אלא נחתור תמיד להיות אור לגויים, קול של צדק, יושר ואמת.

**שבת שלום!
אליהו אילני**